

CSI Bofors

om aktionerna och dina rättigheter som aktivist

Aktionsdagen mot Bofors heter "CSI Bofors". CSI betyder brottsplatsundersökning och vi misstänker Bofors för flera olika brott (mer om det i dokumentet "Bofors Lagbrott"). Därför behöver vi spärra av, hindra dem från att arbeta där och hitta bevismaterial. Här kan du läsa mer om idéer till aktioner och om dina rättigheter som aktivist.

Innehåll

Riktlinjer för aktioner

Idéer till aktioner

Avspärrning, Undersökning, Inspektion, Spex & Bus & Annat

Funktionärer

Förklaring av olika brott

Förmildrande och försvårande omständigheter

Omhändertagande och gripande

Böter

Skadestånd

Lagen om skydd av samhällsviktiga anläggningar

Riktlinjer för aktioner

- Alla deltagare ska vara med i en vängrupp och gå en ickevålds- och aktionsträning som kommer att hållas på lägret
- Vi använder inte fysiskt våld och är inte verbalt hotfulla mot någon och vi bär inte vapen
- Vi tar inte med eller använder alkohol eller andra droger, utom för medicinsk användning
- Vi respekterar gemensamma beslut angående aktionerna
- Vi agerar ansvarsfullt och säkert så att vi inte skadar oss själva eller andra

Varje vängrupp beslutar själva om vilka aktioner de vill göra, utifrån riktlinjerna. Det är bra ni meddelar någon i mediagruppen om er aktion, så att de kan hjälpa er med presskontakter. Samordna även gärna med de andra vängrupperna.

Viktigt att ta med när du blir gripen: ID-kort

Viktigt att inte ta med: Vassa grejer, vapen, droger, macho-attityd, anteckningar som du inte vill visa för polisen

Idéer till aktioner

Här är några olika exempel på aktioner som ni gärna får använda er av. När det gäller juridiska konsekvenser så är rättssystemet inte så förutsägbart som man skulle kunna önska. Den här informationen är baserad på tidigare erfarenheter och vad som är troligt.

Avspärning

Att spärra av, eller blockera, ingångarna till Boforsområdet kan vara nödvändigt för att säkra bevismaterial och hindra att fler brott begås.

Det finns flera sätt att göra blockader på, till exempel genom att

- Spärra av med avspärningstejp
- Sätta sig i vägen och
 - ha picnic
 - göra armkrok
 - låsa ihop armarna
- Göra en "die-in", alltså lägga sig och spela död, till minne av alla de som dött av Bofors vapen

Juridiska konsekvenser

Egenmäktigt förfarande, för blockader. Antagligen 30 dagsböter.

Om den allmänna ordningen störs (vilket den inte borde göra utanför Bofors) och polisen uppmanar er att lämna platsen kan ni bli åtalade för **ohörsamhet mot ordningsmakten**

Om du håller fast dig i andra eller i föremål när polisen försöker få bort dig räknas det som **våldsamt motstånd**, däremot inte om du spelar död eller låst fast dig. I praktiken bryr sig polisen ofta inte om att ta upp en anmälan när det bara rör sig om folk som hållit armkrok, men möjligheten finns.

Undersökning

- Förhöra inpasserande och utpasserande om de sett några misstänkta kriminella aktiviteter inne på området
- Gå runt området och observera misstänkta aktiviteter
- Ta anteckningar eller fotografera området

Juridiska konsekvenser

Bofors är ett *Särskilt skyddsområde enligt lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar* (1990:217). Det innebär att det är förbjudet att ta sig in och förbjudet att fotografera och att rita av området.

Straffet för det har tidigare varit 30 dagsböter, alltså lägsta möjliga.

Inspektion

Ett bra sätt att undersöka om det pågår olagligheter är att ta sig in på området och ta en titt. Förbered gärna frågor att ställa till de som arbetar där inne. Det kan också vara befogat att spärra av byggnader inne på området eller ta hand om bevismaterial. Att oskadliggöra vapen på ett säkert sätt kan också vara lämpligt, men tänk på att de juridiska konsekvenserna kan bli stora.

Juridiska konsekvenser

Som när det gäller *Undersökningar* så är Boforsområdet en "samhällsviktig anläggning", vilket gör att det är olagligt att ta sig in. Brottet är **olaga intrång**. Det har tidigare gett 30-80 dagsböter. Om du klipper upp staketet för att ta dig in kommer du sannolikt få skadestånd på någon tusenlapp dessutom.

Spex & Bus & Annat

- Gatuteater
- Dans
- Sång
- Flygbladsutdelning

Juridiska konsekvenser

Möjligtvis att polisen ber er att gå längre från Bofors-området

Funktionärer

som behövs till aktionerna och som förhoppningsvis inte blir gripna

Media:

- hjälp till att skriva pressmeddelande

- kolla av med folk vilka media de vill att vi ska kontakta
- ta kort eller filma aktionerna
- svara på telefonsamtal från journalister

Arresteringshjälp:

- håll kontakt med polisen under och efter aktionen (viss risk för arrestering finns om du är med på plats på aktionerna)
- se till att polisen beter sig på ett korrekt sätt
- gör en lista över de som arresterats
- bocka av folk när de kommer ut, så att vi vet när alla släppts
- försök skicka in böcker, tidningar etc om någon skulle hållas längre än några timmar

Förklaring av olika brott

Olaga intrång: Att olagligt ta sig in på annans mark.

Egenmäktigt förfarande: Att ta sig friheter med annans egendom.

§2 Vägtrafiklagen: Att tex stoppa trafiken.

Ohörsamhet mot ordningsmakten: Att inte lyda polisen när de beordrar dig att tex flytta dig.

Våldsamt motstånd: Att göra minsta lilla aktiva motstånd när polisen griper dig.

Våld mot tjänsteman: Att tex slå polisen.

Förmildrande och försvårande omständigheter

Förmildrande och försvårande omständigheter är något som påverkar hur stora böterna blir.

Om du har gjort likvärdiga brott tidigare i Sverige, alltså fredsaktioner eller liknande, räknas det som en försvårande omständighet, och böterna blir högre. Efter tre gripande har aktivister tidigare getts fängelse istället för böter.

En förmildrande omständighet kan vara aktionernas "fredliga karaktär". Å andra sidan ses det som en försvårande omständighet om aktionerna görs som ett led i en "långvarig och planerad verksamhet".

Det kan alltså gå på ett ut.

Omhändertagande och gripande

Omhändertagande: Räcker med att man har stört den allmänna ordningen eller vägrat visa ID-kort. Max 6 timmar, 12 timmar om det krävs för identifiering.

Gripande: Krävs att man är misstänkt för något brott. Max 12 timmar.

Anhållan: Krävs beslut från åklagare. Max 4 dygn.

Häktning: Krävs beslut i häktningsförhandling om misstanke om brott som ger minst 1 års fängelse.

Om polisen omhändertar dig för *identifiering* måste de släppa dig efter 6 timmar (12 timmar i speciella fall). Visar du ID får du inte omhändertas.

Ibland använder polisen PL 13§ (störande av den allmänna ordningen) för att kunna omhänderta eller köra bort aktivister. Du får då aldrig hållas i mer än 6 timmar, även om de inte lyckats identifiera dig.

Misshandlas du av polisen bör du uppsöka läkare för att få bevis. Gör gärna en anmälan till JO också för statistikens skull eller för att få ersättning.

Kvinnor får inte kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas av, eller i närvaro av män

Om du blir gripen eller intagen till förhör får du högst sitta inlåst i 6 timmar. Undantaget är:

- om du är anhållen eller häktad
- om du kan misstänkas för brott (då är det högst 12 timmar som gäller)
- om du är under 15 år (då gäller högst 3 respektive 6 timmar)

När de förhört dig tillräckligt, eller tiden gått ut, har du rätt att bli frigiven direkt och de får inte utan "synnerliga skäl" tvinga dig till förhör igen inom 12 timmar.

Den som förhör dig får inte ljuga, hota, muta, tvinga eller trötta ut dig.

Du har rätt till "sedvanliga måltider" och "nödig vila".

Du behöver aldrig uppge något annat än *namn, personnummer och adress* under förhör.

Polisen får *inte* ställa frågor om sexuell läggning, politisk åskådning, organisationsmedlemskap mm. De får heller inte ta fingeravtryck utan beslut från åklagare.

Anhållan och häktning

Blir du anhållen får du sitta i högst 24 timmar om det inte enligt åklagaren behövs mer tid åt utredningen (då är det högst 4 dygn). För att kunna hålla dig längre än så måste du häktas. Det sker efter en häktningsförhandling som hålls inom 14 dagar, och kan bara hända om brottet du misstänks för kan ge minst 1 års fängelse.

Om du blir anhållen eller häktad kan du be att får läsa "Lag (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna mfl".

Böter

Utdrag ur Gatupolitikens lagar, Federativs förlag 2005

Böter är det vanligaste straffet, och det kommer ofta i kombination med andra straff (BrB 25 kap.). Vid alla brott, förutom de allra lindrigaste, ska den dömda utöver det ordinarie straffet betala en avgift på 500 kronor till brottsofferfonden. Böter kan dömas ut till en viss summa, 100–2 000 kronor per brott, och kallas då *penningböter* men betydligt vanligare är att böter döms ut i form av ett antal *dagsböter*. Antalet är mellan 30 och 150.

En dagsbot ska utgöra 1/1000 av den dömdes årsinkomst efter att skatt och försörjning till barn dragits bort. Till detta läggs 50 kronor för varje 1 000 000 i förmögenhet utöver 400 000. En dagsbot ska dock alltid vara mellan 30 och 1 000 kronor. De lägsta möjliga dags-böterna blir därmed 30 x 30 = 900 kronor och det högsta 150 x 1 000 = 150 000 kronor.

Om bötessumman anses orimligt hög kan den sänkas av domstolen.

Bötesbeloppet betalas, till skillnad från skadeståndet, till staten. Böter som inte betalas lämnas över till kronofogden för indrivning. Till skillnad från andra skulder försvinner en böteskund om den inte lyckats drivas in inom fem år.

Skadestånd

Utdrag ur Gatupolitikens lagar, Federativs förlag 2005

Den som på olika sätt skadar någon kan dömas av domstol att betala skadestånd för att kompensera skadan. Skillnaden mellan skadestånd och bötesstraff är att skadeståndet går direkt till den som skadas och böterna går till staten. Skadeståndet är tänkt att i första hand kompensera skadan.

Även de som bara hjälper till och inte aktivt deltar i en aktion kan komma att krävas på skadestånd.

Har ett brott anmälts till polisen går det ofta inte att ta tillbaka det. Men det kan den som kräver skadestånd göra.

Det har hänt att företag har tagit tillbaka sina krav på skadestånd när aktivisterna gjort klart att företagets miljöskador kommer att belysas i rättegångsprocessen. De har hellre sluppit den negativa publiciteten än att få ett skadestånd som aktivisterna troligen aldrig kommer att lyckas betala.

Som huvudregel ska endast den ekonomiska skadan ersättas när grejer går sönder (*sakskador*). Det betyder kostnader för att reparera eller köpa nya föremål.

Står ett bygge stilla för att en maskin förstörts kan företaget också kräva ersättning för förlorad inkomst och liknande, så kallade *förmögenhetsskador*.

Lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar

Utdrag ur Gatupolitikens lagar, Federativs förlag 2005

Det som kan vara juridiskt intressant just när det gäller avrustning är främst att krigsmateriel ofta förvaras på platser som är särskilda skyddsområden enligt lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar (1990:217). Detta kan gälla militära områden och flygfält, men även fabriker som producerar vapen. Skyddet för dessa områden innebär att det är förbjudet att ta sig in. De kan även innebära ett förbud mot att fotografera och att rita av området. Att bryta mot detta kan leda till böter eller fängelse även om inget annat brott har begåtts. Det kan även finnas en större risk att skadegörelse som sker på skyddsområde anses som sabotage.

Som juridiskt försvar har flera avrustningsaktivister hänvisat till nödparagrafen och till att de vapen som avrustades skulle exporteras till länder som bryter mot internationell rätt, genom att till exempel begå folkmord. I både England och Skottland har detta försvar varit framgångsrikt då aktivisterna kunnat visa ett direkt samband mellan de exporterade vapnen och brott mot mänskliga rättigheter. I Sverige har sådan argumentation än så länge mötts av kalla handen av domare. Bevisning av folkmord i mottagarländerna har inte tillåtits i rättegången. Vapenexportrådet anses fatta beslut i demokratisk ordning om vart svenska vapen ska få exporteras och enskilda har ingen rätt att hindra demokratiskt fattade beslut.